

Motion till riksdagen 2008/09:So343

av **Tomas Tobé (m)**

Hedersrelaterat våld och förtryck

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra en översyn av socialtjänstlagen och anpassa den efter barnens rätt till skydd.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta fram en nationell handlingsplan mot hedersrelaterat förtryck.

Bakgrund

Hedersrelaterat förtryck kan vara svårt att definiera då det många gånger handlar om olika former av psykiskt och fysiskt förtryck. Hedersbegreppet baseras framför allt på föreställningen om att mannens eller männens heder är beroende av andra familjemedlemmars uppförande och beteende. Begreppet i sig är starkt knutet till kontrollerad sexualitet och föreställningar om framför allt kvinnlig kyskhet varför kvinnors underordning ofta är central. Hedersförtryck är för det mesta en kollektiv handling där män bestraffar kvinnor som vågar frigöra sig och bestämma över sin sexualitet och sin kropp. Kollektiv i den bemärkelsen att andra män stödjer maken, brodern eller fadern som begår våld i syfte att återupprätta sin eller gruppens heder. En familjs eller släkts heder kan hotas av att enskilda individer bryter mot gruppens normer, eller om det finns rykten om att det skulle vara så. Ytterst handlar hedersproblematiken alltså om lydnad.

Utmärkande för hedersrelaterat våld är att det ofta är sanktionerat av företrädare för en familj eller släkt. De allvarligaste hedersrelaterade brotten, exempelvis olaga frihetsberövande, människorov, tvångsgifte eller mord, är ofta planerade. Det är viktigt att poängtera att orsakerna till våldet är flera, de kan vara sociala, traditionella men också individuella.

Fel! Okänt namn

Flera offer

När man diskuterar hedersvåld är det viktigt att man förstår att det inte endast är den enskilda kvinnan som drabbas utan att det är fler offer än så. Hedersrelaterat våld drabbar även män som å ena sidan kan tvingas till äktenskap, och å andra sidan tvingas att kontrollera sina systrar samt att straffa dem om de brutit mot familjens regler. Kravet på lydnad, att följa familjens normer, seder och traditioner gäller med andra ord även pojkar och män. Hedersrelaterat förtryck sker också mot dem som bryter mot en förväntad heterosexualitet, vilket drabbar såväl män som kvinnor.

Vänner till de drabbade blir också offer då de kanske försöker skydda kvinnan från sin familj. Dessutom får vi heller inte glömma de män och kvinnor som väljer att inleda en relation i smyg med människor som befinner sig under hedershot. De blir i sin tur också offer. De kanske väntar och hoppas att de en dag får chansen att gifta sig med personen för att sedan tvingas konstatera att han eller hon blivit bortgift. Personen i fråga kanske drabbas av hot eller i värsta fall av våld från anhöriga till kvinnan de har en relation med. Det är med andra ord ett samhällsproblem, som inte bara drabbar människor med invandrabakgrund utan även infödda svenskar och andra som inte härstammar från kulturer där hedersförtryck förekommer.

Barnkonventionen

Hedersrelaterat våld mot barn och ungdomar under 18 år är också ett brott mot FN:s barnkonvention som Sverige valde att ratificera år 1990. I artikel 2, 3 och 6 står att läsa att inga barn får utsättas för diskriminering, att barnets bästa alltid ska komma i främsta rummet samt att varje barn har rätt till liv och att utvecklas. Artikel 24 klargör även att alla konventionsstater ska "vidta alla effektiva och lämpliga åtgärder i syfte att avskaffa traditionella sedvänjor som är skadliga för barns hälsa". Vidare ska "konventionsstaterna vidta alla lämpliga lagstiftnings-, administrativa och sociala åtgärder samt åtgärder i utbildningssyfte för att skydda barnet mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, innefattande sexuella övergrepp, medan barnet är i föräldrarnas eller den ena förälderns, vårdnadshavarens eller annan persons vård" (artikel 19).

Svensk lag

I föräldrabalken står bland annat att barn ska behandlas med aktning för sin person och egenart och inte får utsättas för kroppslig bestraffning eller annan kränkande behandling. Den som är under 18 år får inte ingå äktenskap, enligt

äktenskapsbalken, om inte särskilt tillstånd givits av länsstyrelsen. Ingen har heller rätt att tvinga en annan person att gifta sig. Hedersrelaterat våld är med andra ord ett brott mot svensk lagstiftning.

Tyvärr så ligger problemet med hedersrelaterat förtryck snarare i implementeringen av svensk lagstiftning i det mångkulturella samhälle som Sverige är. Många myndigheter har inte tillräckligt med kunskaper vad gäller hedersrelaterat våld och konsekvensen blir i många fall att barn som söker hjälp känner sig negligerade. Det behövs med andra ord en integrerad kunskap om vår lagstiftning kopplad till de specifika kulturella mönster som dessa flickor och pojkar lever i.

Socialtjänstlagen

Enligt socialtjänstlagen ska socialtjänsten vid utredningar som berör barn underrätta den som berörs om att en utredning inleds (socialtjänstlagen 11 kap. 2 §). Det betyder att om exempelvis en minderårig ringer socialtjänsten och berättar att han eller hon är utsatt för hot inom familjen, och socialtjänsten väljer att inleda en utredning, så kommer dennes familj att underrättas. I praktiken blir detta starten till förföljelse, hot och i värsta fall mord. Barnets rätt att vara skyddad enligt barnkonventionen samt föräldrabalken krockar med socialtjänstlagens skyldighet att bistå föräldrarna med information. Givetvis innebär detta ett svårt ställningstagande för socialsekreterare som, om de väljer att inte kontakta vårdnadshavare, bryter mot lagen. Konsekvensen blir således att många ungdomar, som blir utsatta för våld eller hot av sina föräldrar, väljer att inte ta kontakt med socialtjänsten då detta sannolikt kommer att bidra till att våldet ökar. Med detta i åtanke bör regeringen överväga att anpassa socialtjänstlagen efter barnens behov och att man, i de fall barnen kan råka illa ut, inte per automatik ska vara tvungen att underrätta dem som berörs av utredningen.

Nationell handlingsplan

Man kan idag inte säkerställa statistik över hur många barn och ungdomar som lever under hedersförtryck eftersom mörkertalet är alldeles för stort. Det saknas tillräckliga kunskaper hos myndigheter, och samordningen mellan myndigheter är många gånger bristfällig. Det skiljer sig även mycket åt mellan kommuner, vilket innebär ett lotteri för barnen. Har de turen att bo i en kommun som har goda kunskaper om hedersförtryck så har de goda chanser att få hjälp. Men i en kommun som inte är van vid att hantera hedersförtryck kan barnen inte räkna med att få den hjälp de behöver. Med anledning av ovanstående bör en nationell handlingsplan mot hedersrelaterat våld upprättas i syfte att skydda och skapa lika behandling över hela landet för dem som utsätts för hedersrelaterat våld eller förtryck.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 2 oktober 2008

Tomas Tobé (m)